

FASE	BIJLAGE
2	3

BIJLAGE 3: DILEMMA'S

1 Emissiereductie en het recht op ontwikkeling

Rollen:

- Leonardo di Caprio: Amerikaans staatsburger die stelt dat ontwikkelingslanden hun energie alleen kunnen verhogen door het gebruik van hernieuwbare energie.
- Sunita Narain: Indiase activiste die het recht van de Indiase bevolking op toegang tot energie benadrukt.

Discussie:

- Moet de Indiase regering haar armste burgers toegang geven tot energie als dat gebeurt door het gebruik van steenkool?
- Als jij Leonardo Di Caprio was, wat zou je dan hebben gezegd tegen Sunita Narain (de Indiase academica in de clip)?
- Wat is de sterkste manier om de grootmachten van de wereld, zoals de VS en de EU, ervan te weerhouden het koolstofbudget van alle anderen op te gebruiken?
- Bestaat er een **recht op ontwikkeling** in de context van een klimaatcrisis? Moeten 'westerse' of 'ontwikkelde' landen dicteren wat anderen in de wereld wel of niet kunnen doen vanwege het milieu?
- In wiens belang is het om over te schakelen op hernieuwbare energie? Wie zal dit doen of beslissen? De VN, regeringen, ...?

Transcriptie van een deel van het gesprek in de video

(<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&t=2009&v=zbEnOYtsXHA&feature=youtu.be> 33'30'' - 38'05'')

Kunnen minder ontwikkelde landen met een snel groeiende bevolking snel **overschakelen (op hernieuwbare energie)**? India is de derde grootste uitstoter ter wereld en toch kampt het land met enorme stroomtekorten en uitgebreide stroomuitval. India zegt consequent dat ontwikkeling en mensen uit de armoede halen hun eerste prioriteit is. (radio)..

S: We geven om klimaatverandering. Maar feit is dat we een land zijn waar toegang tot energie net zo'n grote uitdaging is als klimaatverandering. We moeten ervoor zorgen dat elke Indiër toegang heeft tot energie.

L: Ik begreep dat er hier 300 miljoen mensen zonder stroom, zonder licht zitten. Dat is gelijk aan de hele bevolking van de Verenigde Staten.

S: Vandaag nog zie je in Indiase dorpen dat mensen koeienmest nemen en daar zogenaamde koeienmestkoeken van maken om te verbranden. En dat is hun enige bron van energie om te koken.

Ongeveer 30% van de huishoudens in India heeft nog geen toegang tot energie. Als je iedereen van energie wilt voorzien, moeten we ervoor zorgen dat onze elektriciteit betaalbaar is. India heeft een enorm steenkoolreservoir, we zijn waarschijnlijk het derde of vierde grootste steenkoolreservoir ter wereld. (Ashok Lavasa, secretaris van het ministerie van Milieu, Bosbouw en Klimaatverandering).

S: Steenkool is goedkoop, of je het nu leuk vindt of niet. Je moet er zo over nadenken: als jij het probleem in het verleden hebt gecreëerd, zullen wij het in de toekomst creëren. We hebben 700 miljoen huishoudens die koken op biomassa. Als die huishoudens overstappen op kolen, heb je zoveel meer gebruik van fossiele brandstoffen. Dan zit de hele wereld gebakken. Als iemand je van die leuke dingen vertelt en zegt "alle armen in de wereld moeten overstappen op zonne-energie, waarom moeten zij de fouten maken die wij hebben gemaakt", dat hoor ik dan de hele tijd van Amerikaanse NGO's. Ik denk dan "wow, als het zo makkelijk was zou ik echt willen dat de VS overstapte op zonne-energie". Maar dat is niet gebeurd. Laten we de daad bij het woord voegen.

L: We moeten absoluut doen wat we zeggen.

S: Het spijt me dat ik dit moet zeggen, ik weet dat u een Amerikaan bent en vat het alstublieft niet verkeerd op, maar jullie consumptie gaat echt een gat in de planeet slaan. En ik denk dat dit het gesprek is dat we moeten voeren. Ik zal u grafieken laten zien vanuit dit perspectief. De elektriciteit die één Amerikaan thuis verbruikt, staat gelijk aan 1,5 inwoner in Frankrijk, 2,2 inwoner in Japan, 10 inwoners in China, 34 inwoners in India 61 in Nigeria. Waarom? Omdat jullie groter bouwen, meer bouwen en veel meer

verbruiken dan vroeger. Feit is dat we de kwestie van levensstijl en consumptie centraal moeten stellen in de klimaatonderhandelingen.

L: Kijk, ik ben het absoluut niet met je eens: "there is no way I don't agree" Hoe kan ik dat tegenspreken: je hebt helemaal gelijk. Ja, het is heel moeilijk om aan Amerikanen te presenteren dat we onze levensstijl moeten veranderen en ik zou zeggen dat dat heel waarschijnlijk niet zal gebeuren, dus als we de klimaatcrisis willen oplossen, zijn we afhankelijk van het feit dat hernieuwbare energiebronnen zoals zonne-energie en windenergie hopelijk snel goedkoper worden en hoe meer geld we erin pompen, hoe meer we erin investeren en uiteindelijk zal dat het probleem oplossen. Maar ik zie dat je je hoofd schudt..

S: Het is Indiase stijl om nee te zeggen. Wie zal er investeren? Laten we eerlijk zijn. Wie zal er investeren en hoe gaat u investeren? Wij investeren vandaag de dag meer in zonne-energie, China investeert vandaag de dag veel meer in zonne-energie dan de VS doen.

Wat doen de VS waarvan de rest van de wereld van kan leren? Jullie zijn een land dat verslaafd is aan fossiele brandstoffen, maar als jullie je serieus terugtrekken, dan is dat iets waar wij van kunnen leren. En het zal leiderschap zijn dat we allemaal kunnen voorhouden aan onze regering: als de VS het kunnen en de VS doen het ondanks alle druk, dan kunnen wij het ook..

Uit "Before the flood", in:

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&t=2009&v=zbEnOYtsXHA&feature=youtu.be>

Leerkrachten moeten er rekening mee houden dat, ook al beweert de verteller dat India de op twee na grootste uitstoter ter wereld is, dit eigenlijk niet klopt als we kijken naar de uitstoot per hoofd en naar de consumptie. Sunita Narain wijst hier later in het gesprek op, als ze laat zien hoe het verbruik van één Amerikaan thuis gelijk is aan dat van 34 inwoners van India (in dezelfde tijd). Dit zou de leerlingen erop moeten wijzen hoe diep verankerd is deze manier van kijken naar de crisis (zoals blijkt uit de reactie van Leonardo di Caprio die worstelt met de kritiek van Sanita). Zelfs een film die echt probeert de problemen bloot te leggen, kan zich niet losrukken van een

Amerikaans gecentreerde visie. Dit laat ook zien hoe de algemene media geen duidelijk beeld hebben van de gegevens.

2 Energietransitie, extractivisme en offerzones

De studenten worden in 2 rollen verdeeld:

- Inheemse leider die voorstander is van de implementatie van een lithiumwinningsbedrijf, die toegang tot banen verwacht en stelt dat de bedrijven in verschillende behoeften voorzien (zoals de bouw van scholen en gemeenschapshuizen). De leider kan ook aanvoeren dat lithium nodig is voor de wereldwijde groene transitie.
- Inheemse leider tegen de winning van lithium in hun gemeenschap die stelt dat lithiumwinning hun milieu vernietigt en dat de winningsbedrijven en de staat de mensenrechten en de rechten van de inheemse bevolking niet respecteren.

Discussie:

Laten we ons eens voorstellen dat voor één keer het recht op **voorafgaand overleg van inheemse gemeenschappen** in de zoutvlakte van Atacama (Chili) wordt gerespecteerd. De leiders zullen bespreken wat ze moeten stemmen in een consultatie over de opening van een lithiumwinningsfabriek in de buurt van hun gemeenschappen.

--

Hier is wat informatie om de standpunten voor te bereiden:

Lithium is een "wonder"-mineraal geworden, omdat het eigenschappen heeft waardoor het zeer efficiënt energie kan opslaan. Het lichte metaal is een essentieel ingrediënt voor het maken van de batterijen in onze smartphones en onze computers, evenals de elektrische voertuigen (EV's) die vaak worden gezien als essentieel voor een groene energietransitie.

Door de opslag mogelijk te maken van energie uit hernieuwbare energiebronnen, waarvan het grootste nadeel is dat ze niet voor lange tijd kunnen worden opgeslagen, kan het gebruik van lithium voor de productie van batterijen leiden tot een aanzienlijke vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Bovendien, zodra de infrastructuur voldoende ontwikkeld is om lithiumbatterijen voor voertuigen op te laden met hernieuwbare energiebronnen, en niet met fossiele energiebronnen zoals nu het geval is, zal het gebruik van deze batterijen extra waarde genereren in de vermindering van uitstoot.

Op deze manier wordt het gebruik van lithium gepresenteerd als een alternatief voor de klimaatcrisis.

Argentinië, Bolivia en Chili hebben meer dan 60 procent van de totale lithiumreserves en hun hooggelegen zoutvlakten hebben 51% van de lithiumvoorraden die momenteel wereldwijd beschikbaar zijn. De zoutvlakten zijn fragiele ecosystemen: het zijn gesloten bekkens met weinig toegang tot water gedurende het hele jaar. Ze zijn ook wetlands die een waardevolle biodiversiteit herbergen en afhankelijk zijn van een delicaat evenwicht tussen zoetwatersystemen (laag zoutgehalte) en brak water (met een groot aandeel zouten, ook wel "pekel" genoemd). Lithiumontginning brengt echter het delicate natuurlijke evenwicht tussen zoetwater- en brakwatermassa's in gevaar en creëert, zoals reeds vermeld, een bedreiging voor de beschikbaarheid van water voor ecosystemen en de menselijke bevolking die er woont.

Aangepast uittreksel uit "Litio: los costos sociales y ambientales de la transición energética global » <https://co.boell.org/es/2020/05/08/litio-los-costos-sociales-y-ambientales-de-la-transicion-energetica-global>

Er is een reden waarom Chili "het Saoedi-Arabië van lithium" wordt genoemd. De afgelopen 20 jaar was het land goed voor bijna 40 procent van de wereldwijde aanvoer van het zilverwitte metaal dat essentieel is voor het maken van oplaadbare batterijen die worden gebruikt in computers, smartphones en elektrische auto's.

Lithium wordt gezien als een cruciale bouwsteen in de "groene energietransitie" naar koolstofarme technologie. Maar de toenemende winning van lithium wakkert conflicten aan over waterschaarste onder de

inheemse bevolking van de Chileense Atacamawoestijn, waar enkele van 's werelds grootste lithiumafzettingen liggen.

Met gemiddeld slechts 15 millimeter regen per jaar wordt de Atacama woestijn beschouwd als de droogste plek op aarde. Voor de winning van het lithium uit Atacama zijn enorme hoeveelheden van dit schaars water nodig, waar de inheemse bevolking en dieren al duizenden jaren op vertrouwen om te overleven in deze barre omgeving. En volgens onderzoekers veroorzaakt dit nu al blijvende schade aan dit kwetsbare ecosysteem.

De Chileense zoutvlakten liggen in het voorouderlijke gebied van inheemse volkeren zoals de Aymara, Quechua, Atacameño of Lickanantay en Colla. In het geval van deze volkeren zijn hun wateren, weiden en bofedales (grasrijke gebieden) essentieel voor de reproductie van cultuur, traditionele manieren van leven en levensonderhoud.

In de Chileense Atacamawoestijn, waar al lange tijd lithium wordt gewonnen, hebben gemeenschappen te kampen met watertekorten die gevolgen hebben voor hun dagelijks leven en landbouw. De inheemse gemeenschappen van Atacama luiden al jaren de noodklok over de waterschaarste. Volgens de Atacama People's Council, die 18 inheemse gemeenschappen vertegenwoordigt, zijn rivieren, lagunes en weilanden de afgelopen tien jaar allemaal geslonken.

Maar de Chileense autoriteiten hebben grotendeels vertrouwd op milieueffectrapportages die zijn uitgevoerd door de mijnbouwbedrijven. En deze studies hebben geen significante effecten op het waterniveau of de omringende natuur gerapporteerd.

In januari 2018 ondertekende CORFO (Chileens agentschap voor staatsontwikkeling dat eigenaar is van de mijnbouwconcessies op de Atacama-zoutvlakte en ze verhuurt aan de lithiummijnbouwbedrijven) een contract met SQM (mijnbouwbedrijf) dat het bedrijf in staat stelde om zijn lithiumwinning in de komende jaren te verdrievoudigen en zijn mijnbouwtoegang tot de Atacama te verlengen tot 2030.

Chili heeft Conventie nummer 169 van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) bekrachtigd, die regeringen verplicht om inheemse volken te raadplegen wanneer grote projecten ingrijpen in hun leefomgeving en

voorouderlijk grondgebied.

Maar "Je moet heel duidelijk zijn dat de inheemse volken van Chili nooit correct zijn geraadpleegd geweest over de winning van lithium", zegt Marcel Didier Von Der Hundt, advocaat en juridisch adviseur bij het Observatorio Ciudadano, een Chileense NGO die zich richt op de bevordering van de mensenrechten.

Desondanks hebben mijnbouwbedrijven overeenkomsten gesloten met gemeenschappen, die financiële voordelen, banen en andere bijdragen omvatten, zoals het bouwen of herstellen van scholen en het verstrekken van studiebeurzen. Hoewel sommige inwoners blij zijn met deze overeenkomsten, vragen anderen zich af wat er zal gebeuren na de hausse, vooral omdat veel van deze voorzieningen in de plaats komen van wat vroeger staatsdiensten waren. Volgens het mijnbouwbedrijf Albemarle wordt zoveel als drie procent van de omzet gebruikt voor gemeenschapsontwikkeling en gedeeld met de Atacama People's Council.

De overeenkomst heeft geleid tot conflicten tussen de lokale gemeenschappen: sommige actoren en organisaties verzetten zich tegen het aannemen van geld van de mijnbouwbedrijven, terwijl anderen beweren dat het geld de armste gemeenschappen wel helpt. Bovendien zal de veelbelovende vraag naar lithium en de rol ervan in de wereldwijde groene transitie waarschijnlijk bijdragen aan de economische ontwikkeling van Chili en de werkgelegenheid voor werknemers in deze industrie garanderen.

Een nieuwe campagne van Amnesty International, die op 21 maart gelanceerd werd, daagt autobedrijven uit om in de komende vijf jaar de eerste ethische batterij ter wereld te ontwikkelen. In de campagne worden bedrijven ook opgeroepen om hun mensenrechtenpraktijken te verbeteren en de dialoog aan te gaan met zowel leveranciers als regeringen in de lithiumproducerende landen.

Kumi Naidoo, secretaris-generaal van Amnesty zei: "We moeten nu van koers veranderen, of degenen die het minst verantwoordelijk zijn voor klimaatverandering - inheemse gemeenschappen en kinderen - zullen de prijs betalen voor de verschuiving weg van fossiele brandstoffen."

Zonne-, wind- en duurzame energiebedrijven die lithium nodig hebben voor

energieopslag hebben ook een kans om deze uitdaging aan te gaan.

Energiebedrijven moeten inheemse gemeenschappen en werknemers centraal stellen in hun activiteiten om ervoor te zorgen dat de overgang naar een koolstofarme economie niet alleen snel, maar ook eerlijk verloopt.

Uit Onze vraag naar elektrische auto's en smartphones droogt de droogste plek ter wereld op - Danwatch in: [«Our demand for electric cars and smartphones is drying up the most arid place in the world - Danwatch»](#).

Uit "Dos caminos hacia la destrucción medioambiental: extractivismo verde en los salares de la Argentina y Chile"»:
<https://observatoriosalares.wordpress.com/2021/06/16/dos-caminos-hacia-la-destruccion-medioambiental-extractivismo-verde-en-los-salares-de-la-argentina-y-chile/>

Het is belangrijk om de vraag te **stellen hoe dit soort situaties tot ontheemding kan leiden**: is het mogelijk dat de vernietiging van habitats, het verlies van toegang tot water, enz. van het bedrijf leiden tot ontheemding? Als leerlingen deze vragen niet zelf stellen, moeten leerkrachten hen erop wijzen.

Het is ook interessant om de tegenstrijdigheden te benadrukken die ten grondslag liggen aan discourses en initiatieven die, op nationaal en mondiaal niveau, de **decarbonisatie** van industriële samenlevingen - die voornamelijk verantwoordelijk zijn voor klimaatverandering - bevorderen ten koste van de **onteigening en opoffering van het milieu** van inheemse en rurale gebieden zoals zoutpannen en wetlands in de Andes. Om deze ecosystemen te beschermen en te behouden is het belangrijk om de stemmen en perspectieven van inheemse volken, milieuactivisten en onderzoekers, die meestal gemarginaliseerd worden, mee te nemen in de wereldwijde strijd voor **klimaatrechtvaardigheid**. "Ons ticket naar **groene groei** is diep graven in het milieu"- zegt [Olivia Lazard in haar TED-talk](#). Dit materiaal kan nuttig zijn om het dilemma te illustreren en beter te begrijpen

3 Migreren of niet migreren als een cultuur dreigt te verdwijnen

Rollen:

- **Laisa:** Een aan klimaatverandering gerelateerde plannings- en beleidstechnicus van de regering van Fiji. Zij organiseert de verhuizing van de gemeenschap van Ratu.
- **Ratu:** een visser die zijn woonplaats in het oude Korolevu niet wil verlaten. Hij zegt dat hij het land waar zijn voorouders al generaties lang gewoond hebben niet wil verlaten; en ook niet de zee, vooral niet voor een plek ver van zee.

Discussie:

Ratu's gemeenschap is geïdentificeerd als een risicolocatie. Verhuizing wordt gezien als de oplossing. Laisa bespreekt de situatie met de gemeenschap en Ratu is de leider van degenen die vastbesloten zijn om hun huidige dorp niet te verlaten.

--

1. Balanceren tussen klimaat, cultuur en gemeenschap: De herhuisvestingsuitdaging van Fiji (in het Nederlands gebruikt men vooral de naam "Fidji")

De keuze van Korolevu is er een waar veel gemeenschappen in de Stille Oceaan en de rest van de wereld voor staan. Volgens een rapport van de Wereldbank kunnen er in 2050 maar liefst 143 miljoen mensen ontheemd zijn door de klimaatverandering als er niet meer wordt gedaan om de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen aan te pakken.

De stijgende zeespiegel, het binnendringen van zout water en extreme weersomstandigheden zijn enkele van de risicofactoren waarmee mensen te maken krijgen. Maar terwijl voor een groot deel van de wereld de door het klimaat veroorzaakte ontheemding nog een toekomstige zorg is, hebben laaggelegen kustgemeenschappen in de Stille Oceaan al te maken met de zeer moeilijke uitdaging hoe, wanneer en waarnaartoe hele gemeenschappen mogelijk moeten verhuizen.

In de praktijk blijft echte gemeenschapsgeleide relocatie een streven. Er zijn maar weinig succesvolle voorbeelden, maar er zijn talloze uitdagingen bij het vinden van een evenwicht tussen de meetbare economische gevolgen van klimaatverandering en de immateriële culturele waarde die inheemse Fijians hebben met het land waar hun voorouders al generaties lang op wonen en de zee waarvan velen afhankelijk zijn voor hun levensonderhoud.

Fiji — [het eerste land dat de Overeenkomst van Parijs van 2015 heeft geratificeerd](#) zituen eind 2019 officieel zijn [relocatierichtlijnen](#) gepubliceerd. Beschreven als een "levend" document, de richtlijnen stellen dat relocatie alleen als laatste redmiddel zal worden ondernomen, wanneer andere aanpassingsopties zoals de bouw van zeeweringen en herstel van wetlands uitgeput of niet haalbaar zijn.

De richtlijnen benadrukken het belang van gemeenschapsleiderschap en participatie en besluitvorming van huishoudens rondom herhuisvesting. Om effectieve financiering van herhuisvesting verder mogelijk te maken, richtte Fiji Fidji in 2020 ook het [Climate Relocation and Displaced Peoples Trust Fund for Communities and Infrastructure](#) op, 's werelds eerste herhuisvestingsfonds voor mensen die zijn ontheemd door klimaatverandering.

«Tot nu toe is de ervaring met het verplaatsen van gemeenschappen nog steeds vrij beperkt," zegt Andreas Neef, professor ontwikkelingsstudies aan de Universiteit van Auckland, die uitgebreid veldwerk heeft gedaan in Fidji.

"Zelfs in een land als Fidji, waar je een relatief groot landoppervlak hebt, betekent het niet dat als dorpen van de kust worden verplaatst, deze dorpen per se veiliger zijn," zei Neef.

Volgens Sabira Coelho, medewerker migratie, milieu en klimaatverandering bij het regionale kantoor [van de Internationale Organisatie voor Migratie in Fiji](#), zijn de lokale culturele factoren en het begrip van het belang van land voor de inheemse bevolking in de regio een gebied dat meer aandacht verdient.

«"Je moet de spirituele en culturele banden van de mensen in de Stille Oceaan met het land erkennen en herkennen om zelfs maar te begrijpen wat de gevolgen zijn van klimaatverplaatsing."- Zegt Sabira Coelho, medewerker migratie en klimaatverandering van het regionale kantoor van

de Internationale Organisatie voor Migratie in Fidji..

De richtlijnen van Fidji erkennen dit en maken duidelijk dat herhuisvesting een door de gemeenschap geleid proces moet zijn. Maar in de praktijk is het een uitdaging om een evenwicht te vinden tussen de potentiële risico's en de moeilijk in te schatten waarde van cultureel erfgoed.

"Tot op zekere hoogte houdt de overheid rekening met culturele waarden, maar vaak wordt er geen rekening gehouden met risicowaarden en risicopercepties," zei Neef. Sommige dorpen, zo merkte hij op, zien de bekende risico's van zeespiegelstijging en zwaardere stormen als minder groot dan het risico om weg te gaan van hun voorouderlijk land en zo culturele waarden tussen de generaties te verliezen.

Een ander punt van zorg van Neef is het definiëren van wie precies de actieve en passieve deelnemers in een gemeenschap zijn en ervoor zorgen dat gemarginaliseerde stemmen binnen gemeenschappen, zoals vrouwen of jongeren, op de juiste manier worden gehoord.

"Er is vaak een spanning binnen de gemeenschap tussen diegenen die weg willen en diegenen die de ervaring hebben dat hun band met het land zo sterk is en dat ze niet kunnen verhuizen," zei Neef.

Wat het team van Neef opviel tijdens hun veldonderzoek in de dorpen Votua en Nawaqarua in het stroomgebied van de Ba rivier in het noordwesten van Fidji Levu was de kloof tussen mannen en vrouwen. "Veel van de vrouwen met wie we spraken, waren bereid om te verhuizen, terwijl de [meestal mannelijke] gemeenschapsleiders vaak zeiden 'dit is ons voorouderlijk land, we mogen niet verhuizen'", aldus Neef

Fragmenten uit "Balancing climate, culture, and community: Fiji's relocation challenge »:

<https://devex.shorthandstories.com/balancing-climate-culture-and-community-fijis-relocation-challenge/index.html>

2. Vrijwillige immobiliteit: inheemse stemmen in de Stille Oceaan

De regering van Fidji is een pionier op het gebied van herhuisvestingsprocessen in de Stille Oceaan en werkt nauw samen met de

Fijische gemeenschappen in kwetsbare kustgebieden die een typisch voorbeeld geven want ze willen niet verhuizen. De ontwerprichtlijnen van Fidji voor herhuisvesting bevatten een procedure die gevolgd moet worden als fysieke herhuisvesting noodzakelijk wordt geacht, maar een gemeenschap besluit niet te verhuizen. Deze procedure omvat: in de eerste plaats het respecteren van vrijwillige immobiliteit, en vooral het onderzoeken van de redenen voor deze vrijwillige immobiliteit; het voeren van discussies met de gemeenschap over aanpassingsopties en grondbezit; het opnemen van klimaatveranderingskwesaties in de lesprogramma's van het middelbaar en lager onderwijs; en het zorgen voor psychologische en emotionele paraatheid voor de gevolgen van de klimaatverandering.

In de richtlijnen staat echter ook dat verplaatsing kan worden afgedwongen in het ergste geval, dat wil zeggen om verlies van mensenlevens te voorkomen. Als, hypothetisch gezien, een reeks richtlijnen zou bepalen dat herhuisvesting niet zou worden afgedwongen in het ergste geval, dan zou er ook een sterke ethische en juridische ondersteuning moeten zijn voor de vrijwillig immobiele personen om ervoor te zorgen dat de mensenrechten en de menselijke waardigheid worden gehandhaafd. Dit zou wettelijk aanvaardbaar bewijs omvatten dat alle lokale aanpassingsmogelijkheden zijn uitgeput, dat er een gedetailleerde dialoog is geweest over de gevolgen van immobiliteit en dat de keuze om immobiel te zijn volledig vrijwillig is. Bindende wettelijke regels zouden moeten worden ontwikkeld om ervoor te zorgen dat mensenrechten en menselijke waardigheid de hoogste prioriteit hebben in dergelijke situaties.

Fragment uit Forced Migration "Voluntary immobility: indigenous voices in the Pacific" in »: <https://www.fmreview.org/syria2018/farbotko>

Dit is een heel specifieke vorm van verplaatsing, gebaseerd op een 'optie' van verplaatsing. Het is belangrijk om op te merken dat dit niet altijd opgaat voor samenlevingen zoals bijvoorbeeld Ethiopië of Somalië, waar schokken sneller komen of minder voorspelbaar zijn (bijvoorbeeld hongersnood) en waar de regeringen niet noodzakelijkerwijs in staat zijn om mensen te verhuizen..

4

Een bedreigd bestaan

Rollen:

- **Amina:** een visverwerker van vis die gevangen is door traditionele visvangst. In twee maanden tijd heeft ze geen vis kunnen verwerken omdat er geen vis was. Drie van haar zonen hebben geprobeerd de Canarische Eilanden te bereiken in kleine vissersbootjes en slechts één is daarin geslaagd: één stierf in zee en de andere wordt vermist. (Lezing 1)
- **Antón,** de kapitein van een Spaans schip dat de door Senegal gevraagde vergoedingen heeft betaald, maar geen toestemming heeft gekregen om in Senegal te mogen vissen. (Lezen 1 en 2)

Discussie:

- Wie zijn er verantwoordelijk voor het gebrek aan vis? Waarom?
- Over wiens vis gaat het?
- Is er een verband tussen het gebrek aan vis en de emigratie van jonge Senegalezen naar Europa? Waarom?
- Er is een visserijpact. Moeten er ook migratiepacten zijn?
- Moeten westerse landen overzees vissen om hun binnenlandse overconsumptie te voeden?
- Hebben zulke landen (zoals Spanje hier) een verplichting om de schade die ze veroorzaken te herstellen? bijvoorbeeld door ontheemde Senegalezen hier op te nemen?
- Hoe beschermen we het milieu in minder rijke landen tegen uitbuiting door westerse of andere actoren als er sprake is van een machts-/vermogensongelijkheid (bijv. Senegal moet handel drijven met Europa)
- --

1. Europa wil de vis van Senegal maar weigert zijn migranten

Er zijn bijna 500 doden, en duizenden overlevenden op volle zee zijn jonge

Senegalezen die de afgelopen maanden met gevaar voor eigen leven geprobeerd hebben Europa te bereiken. Een menselijke tragedie blijft zich ontvouwen. En terwijl de tragedie het nieuws haalt, maakt de visserijsector in Senegal een ongekende crisis door - de Senegalese autoriteiten hebben net hun visserijovereenkomst met de Europese Unie (EU) hernieuwd.

Sinds 's werelds grootste visserijmogendheden hun eigen wateren hebben leeggevist, wordt het probleem van industriële overbevissing geëxporteerd naar verre zeeën. De Europese Unie sloot in 1979 haar eerste bilaterale visserijovereenkomst in Afrika met Senegal en al snel daarna voeren Chinese sleepnetschepen en andere Aziatische schepen de West-Afrikaanse wateren binnen, waarvan vele illegaal. Veel van de schepen die betrokken zijn bij illegale activiteiten in West-Afrika varen onder goedkope vlag. Volgens de Environmental Justice Foundation is een aanzienlijk aantal van deze schepen oorspronkelijk eigendom van Europese bedrijven.

Terwijl de EU Senegalese migranten begint te repatriëren naar hun land, gaat ze door met het exploiteren van de visbestanden van het land, waarvan de schaarste deels de oorzaak is van de wanhoop van duizenden jonge Senegalezen.

Greenpeace Afrika roept de EU en de Senegalese autoriteiten op om de echte oorzaken van dit fenomeen aan te pakken om een duurzame oplossing te vinden in plaats van de situatie te laten verslechteren door deze overeenkomst te ondertekenen.

Volgens het communiqué van de delegatie van de Europese Unie in Dakar zullen 45 Europese schepen dankzij de nieuwe visserijovereenkomst ten minste 10.000 ton tonijn en 1.750 ton zwarte heek per jaar mogen vangen tegen een financiële vergoeding van 15 miljoen euro (10 miljard FCFA) over een periode van vijf jaar.

Het is nu duidelijk dat het slechte beheer van de visreserves in Senegal, de ondertekende overeenkomsten en de visvergunningen voor schepen van buitenlandse oorsprong grotendeels de oorzaak zijn van de schaarste van deze visreserves.

"Behalve vandaag hebben we in twee maanden geen enkele soort vis kunnen vissen. We zijn erg moe," zegt ze. "Als het aan ons lag, zouden we hulp zoeken tegen deze boten. We zouden hulp zoeken om hun activiteiten te stoppen en om al het mogelijke te doen zodat we vis zouden houden. Er is geen vis meer. We hebben zelfs een aantal van onze kinderen op boten naar Europa gestuurd. Sommigen gingen naar Spanje, anderen haalden het en weer anderen niet," voegt Amina, traditionele visverwerkster, eraan

toe (...).

Europa wil de vis van Senegal maar wijst de migranten af - Greenpeace Afrika

2. Galicische boten kunnen niet in Senegal vissen ondanks het feit dat ze de vergunning hebben betaald, ter wille van het veto van de regering.

In juli 2019 ondertekende Senegal een vijfjarige visserijovereenkomst met de E.U. in ruil voor 1,7 miljoen EUR (1,8 miljoen USD). De betaling omvat 800.000 euro (857.000 USD) in contanten, terwijl het resterende bedrag wordt verstrekt aan programma's die het visserijbeheerbeleid van het land ondersteunen.

De Spaanse Visserijconfederatie (CEPESCA) heeft Senegal ervan beschuldigd een bestaand vijfjarig visserijprotocol te schenden dat het in juli 2019 met de Europese Unie heeft ondertekend.

CEPESCA zei dat het West-Afrikaanse land geweigerd heeft vergunningen af te geven aan de hengelvloot van het land, die sinds begin 2022 aangemeerd ligt in de Senegalese haven Dakar. Volgens CEPESCA blijft de aangemeerde vloot operationele kosten maken omdat de bedrijven salarissen betalen voor matrozen en monteurs, havenkosten en licentiekosten, ondanks het feit dat ze geen inkomsten kunnen genereren.

De confederatie noemde de situatie onverklaarbaar en heeft er bij de Europese Commissie op aangedrongen "de situatie dringend te deblokken en de belangen van de Europese vissers te verdedigen tegen derde landen die, zoals in dit geval, op onverklaarbare wijze eenzijdig een visserijovereenkomst met de E.U. schenden".

De Baskische hengelvloot in Senegalese wateren, die wordt vertegenwoordigd door Dakartuna, vangt gestreepte tonijn, geelvintonijn en grootoogtonijn. De vloot heeft echter al 21 maanden niet regelmatig kunnen vissen omdat het de vloot onmogelijk werd gemaakt "om de baai van Han binnen te gaan en levend aas te bemachtigen om te vissen", aldus CEPESCA.

Volgens Alioun Ndoiy, minister van Visserij en Maritieme Economie van Senegal, blijft het besluit van het land van 1 januari 2022 om geen nieuwe vergunningen af te geven aan Europese schepen van kracht. Het besluit

om Europese schepen de toegang tot Senegalese visvergunningen te ontzeggen werd volgens CEPESCA op 25 maart opnieuw bevestigd tijdens een vergadering van de Gemengde Commissie tussen Senegal en de E.U...

Iturria CEPESCA beschuldigt Senegal ervan visvergunningen te weigeren aan EU-vloot | [SeafoodSource](#)

Aan beide kanten hebben we profielen van arbeiders, in beroepen die steeds meer bedreigd worden, hoewel de situatie in Senegal veel **meer precair** is dan in Galicië. In sommige opzichten zijn de Senegalese vissers veel kwetsbaarder dan de Spaanse vissers, omdat ze directer afhankelijk zijn van hun omgeving en de traditionele vissers misschien niet hetzelfde niveau van industriële/technologische middelen hebben om vis te vangen, en ook omdat de hulp die ze kunnen krijgen in de landen waar ze wonen niet vergelijkbaar is met West Europese landen.

Het is misschien het overwegen waard of westerse landen in het buitenland moeten vissen om hun overconsumptie te voeden. En in het algemeen, of landen **die te veel consumeren** een verplichting zouden moeten hebben om de schade die ze veroorzaken te herstellen, bijvoorbeeld door Senegalezen op te verwelkomen die hierheen ontheemd zijn. Er zou migratie kunnen plaatsvinden als gevolg van het verlies van bestaansmiddelen. Is het eerlijk dat Europese mensen in Senegal kunnen vissen en Senegalezen die hierdoor getroffen worden niet naar Europa kunnen migreren? Waarom zijn er pacten om te vissen en niet om te migreren?

Het is echter belangrijk om op te merken dat er naast de mensen die van de visvangst leven nog andere actoren zijn: grote institutionele actoren, zoals de Europese Unie of de regering van Senegal, met internationale verdragen over de visvangst. En er wordt nog een andere actor genoemd, zoals China. In deze context kunnen vragen als de volgende worden gesteld: hoe moeten we de 'controle' over de oceanen verdelen? Heeft de Senegalese overheid het recht om visserij toe te staan/te weigeren? En zo ja, hoe kunnen we het milieu in minder welvarende

FASE 2	BIJLAGE 3
------------------	---------------------

landen beschermen tegen uitbuiting door 'westerse' of andere actoren, wanneer er sprake is van een machts-/vermogensongelijkheid zoals bij Europa/Senegal

4

Klimaatvluchtelingen, wat betekent dat?

De studenten worden in 2 rollen verdeeld:

- Pleiten voor wettelijke erkenning van de status van klimaatvluchteling in het internationaal recht en voor Nieuw-Zeeland om visa voor klimaatvluchtelingen te verlenen aan mensen die ontheemd zijn geraakt door de klimaatverandering in de Stille Oceaan.
- Nieuw-Zeelandse regering tegen het verstrekken van visa voor klimaatvluchtelingen aan eilandbewoners in de Stille Oceaan.

1. Wie zijn klimaatvluchtelingen

Het Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) schat dat tussen 2008-2020 wereldwijd 283 miljoen mensen ontheemd zijn geraakt door weereralateerde "rampen". Dergelijke ontheemding wordt steeds vaker toegeschreven aan klimaatverandering

Na de Tweede Wereldoorlog werden de Verenigde Naties (VN) opgericht en werd in 1948 de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens opgesteld. In 1951 nam de VN een Vluchtelingenverdrag aan en maakte in 1967 een vervolgprotocol, die hun oorsprong vonden in de Verklaring van de Rechten van de Mens. Het Vluchtelingenverdrag legde de basis voor hoe "vluchteling" vandaag de dag in het internationaal recht wordt gedefinieerd: een persoon die een "gegronde vrees heeft voor vervolging" op basis van ras, religie, nationaliteit, lidmaatschap van een bepaalde sociale groep of politieke overtuiging. Het is de moeite waard om op te merken dat de evolutie van de wettelijke definitie van 'vluchteling' zijn wortels heeft in de geschiedenis: in de 17e, 18e en 19e eeuw en daarvoor waren er maar weinig 'vluchtelingen' die asiel zochten in het buitenland; zij waren meestal welstellende mensen van de betere elite, weinig in aantal, die achtervolging vluchtten in eigen land. Meestal ging het om politieke tegenstanders of dissidenten, intellectuelen of leden van religieuze minderheden. De vroege definities van 'vluchteling' verwezen dus meestal niet naar de meerderheid van de lager geplaatste, 'normale' mensen die ontheemd zijn door oorlog, rampen of andere catastrofes, en de meeste van deze mensen hadden niet de middelen om hun land te verlaten nadat ze uit hun huizen waren gezet. Dit is een deel van de reden waarom de wettelijke definitie van 'vluchteling'

bepert is tot mensen die lijden onder bijzondere vervolging - omdat het oorspronkelijk was ontworpen in een specifieke context, voor elitaire mensen die hun land ontvluchtten. In die zin zou je kunnen zeggen dat de wettelijke definitie van vluchteling verouderd is - maar ze is sindsdien geëvolueerd om meer mensen te beschermen, vooral na de Tweede Wereldoorlog. Mensen die op de vlucht zijn voor hongersnood, armoede of milieuveranderingen vallen er echter nog steeds niet onder - en we zouden kunnen aanvoeren dat dit deels komt omdat de oorspronkelijke, rijke 'vluchtelingen' zich hierover geen zorgen zouden hebben gemaakt.

Mensen die ontheemd zijn geraakt door economische factoren (zoals armoede) of milieurampen vallen niet onder deze definitie. Politieke omstandigheden (zoals de geschiedenis van kolonialisme, oorlog en onderdrukkende regeringen) zijn echter vaak nauw verbonden aan economische en milieuomstandigheden.

Klimaatverandering kan gevolgen hebben voor droogte en vervolgens voor de landbouw. Dit kan betekenen dat mensen verhuizen omdat het inkomen uit hun landbouw afneemt en ze ander werk moeten zoeken. Zijn ze klimaatvluchtelingen? Het is goed mogelijk dat ze niet zouden verhuizen als ze toegang hadden tot ander werk dan landbouw bij hen in de buurt. Is het dan de klimaatverandering die hen heeft doen verhuizen? Of is het het feit dat hun lokale economie geen alternatieve werkgelegenheid heeft?

Het Vluchtelingenverdrag definieert een vluchteling ook als iemand die zich buiten zijn land van herkomst bevindt. Maar de meerderheid van de mensen die ontheemd raken door klimaatverandering gerelateerde gebeurtenissen zijn, in eerste instantie, ontheemd in hun eigen land.

Het concept klimaatvluchteling is moeilijk te definiëren, omdat de verstreckende gevolgen van klimaatverandering moeilijk te meten en te voorspellen zijn. Hoewel de VN de realiteit van klimaatverandering gerelateerde ontheemding erkent, bestaat er momenteel geen bescherming voor klimaatvluchtelingen onder de internationale wetgeving. In tegenstelling tot traditionele vluchtelingen kunnen klimaatvluchtelingen worden teruggestuurd naar hun verwoeste thuisland of gedwongen worden om in een vluchtelingenkamp te verblijven.

Klimaatactivisten hebben geëist dat mensen die ontheemd zijn door de gevolgen van klimaatverandering vluchtelingen worden genoemd, maar de term is sterk gepolitiseerd.

Regeringen over de hele wereld vrezen dat ze verantwoordelijk zullen worden gehouden voor deze nieuwe humanitaire crisis door een wettelijk gecodeerd label aan het probleem te hangen.

Om het nog ingewikkelder te maken, niet iedereen is blij met de term klimaatvluchteling. Degenen die deze term goed vinden, voeren aan dat het de huidige definitie van vluchteling uitbreidt om rechten op te eisen voor meer mensen, en dat het meer rekening houdt met alle factoren die ervoor zorgen dat mensen hun huis verlaten - politieke, economische en milieufactoren - en hoe deze factoren vaak samenwerken.

Degenen die deze term niet willen zeggen dat het mensen doet lijken alsof ze machteloze slachtoffers zijn van klimaatverandering, dat het een etiket is dat vaak door buitenstaanders wordt opgeplakt en dat het uitgaat van een aanpassingsrespons op klimaatverandering - dat wil zeggen, een aanvaarding dat het verplaatsen van mensen een oplossing is in plaats van dat mensen recht krijgen op het land dat hun thuis is en dat ze niet willen verlaten.

Het Critical Refugee Studies Collective pleit voor een ruimere definitie van de term "vluchteling" als volgt:

Vluchtelingen zijn mensen die gedwongen verplaatst zijn binnen of buiten hun eigen land als gevolg van vervolging, conflict, oorlog, verovering, kolonisatie/kolonialisme, militarisme, bezetting, imperium, en milieu- en klimaatrampen, ongeacht hun wettelijke status. Vluchtelingen kunnen zichzelf identificeren en worden vaak niet erkend binnen de beperkte definities die worden gegeven door internationale wetten en wetten van Staten, en zouden dus kunnen worden ondergebracht onder andere kopstukken

- Wat denkt u? Zouden klimaatvluchtelingen kunnen zijn:
- Mensen die ontheemd zijn geraakt door directe omgevingsfactoren, zoals een orkaan? Of door langzamere trends, zoals terugkerende droogte en slechte oogsten, of een stijgende zeespiegel?
- Mensen die ontheemd zijn buiten of binnen hun eigen land, regio of zelfs stad?
- Mensen die gekoloniseerd zijn of historisch gezien geen deel hebben gehad aan de rijkdom van de wereld in ontwikkeling, maar die wel te maken hebben met de zwaarste gevolgen van klimaatverandering?
- Inheemse volkeren en gemeenschappen die hun land hebben verloren of die vechten om hun land te beschermen tegen de belangen van olie, mijnbouw, toerisme en andere winningsindustrieën?

- Migranten die tijdens hun reis of na hun hervestiging geconfronteerd worden met barre milieumomstandigheden en milieuracisme?
- Iemand die zichzelf als zodanig identificeert?

[Wie zijn klimaatvluchtelingen?? \(climaterefugeestories.com\)](http://climaterefugeestories.com)

2. Klimaatvisa voor klimaatvluchtelingen - Het geval van Nieuw-Zeeland

In 2017 kondigde Nieuw-Zeeland een nieuw humanitair visum aan voor mensen die ontheemd waren geraakt door de klimaatverandering in de Stille Oceaan. In 2018 gooide het land het over een andere boeg: het visum werd afgeschaft en in plaats daarvan kwamen de prioriteiten van de eilandbewoners in de Stille Oceaan voorop, schrijft Nina Hall.

In oktober 2017 kondigde de Nieuw-Zeelandse minister van Klimaat, James Shaw, een wereldprimeur aan: een humanitair visum voor 100 mensen uit de Stille Oceaan die getroffen zijn door klimaatverandering. Met dit 'proefvisum' zouden eilandbewoners in de Stille Oceaan die te maken hebben met een stijgende zeespiegel, zoutwaterindringing en andere negatieve gevolgen van klimaatverandering, naar Nieuw-Zeeland kunnen verhuizen.

Shaw, tevens covoorzitter van de Green Party, deed deze aankondiging in de aanloop naar de top van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering in Bonn om de wereld een duidelijke boodschap te sturen: Nieuw-Zeeland zal een leider zijn in het aanpakken van de klimaatcrisis en bij het helpen van de mensen in de regio die het ergst getroffen zijn door de klimaatverandering.

Sindsdien hebben media en politici over de hele wereld kennis genomen van dit baanbrekende beleid. Het was een doorbraak omdat geen enkele andere regering zo concreet heeft toegezegd om mensen bij te staan die rechtstreeks ontheemd worden door de klimaatverandering.

Bovendien bevat het Vluchtelingenverdrag uit 1951 geen bepalingen voor mensen die hun huis moeten ontvluchten vanwege natuurrampen, zelfs indien de rampen zijn veroorzaakt door antropogene klimaatverandering. De reden hiervoor is dat het verdrag werd opgesteld in de begindagen van de Koude Oorlog, om mensen te helpen die op de vlucht waren voor vervolging in Europa.

Er waren echter minder commentatoren toen de Nieuw-Zeelandse regering aankondigde niet door te gaan met dit humanitaire visum.

In augustus 2018 kondigde de minister van Immigratie, Ian Lees-Galloway, aan dat de regering op dit moment geen plannen had over het experimentele visum, maar dat ze haar aanpak van de gevolgen van klimaatverandering in de Stille Oceaan zou meenemen in toekomstige gesprekken over immigratiebeleid.

Golriz Ghahraman, woordvoerder immigratie van de Groene Partij, legde uit dat een humanitair visum waarschijnlijk niet zou werken in de context van de Stille Oceaan. Eilandbewoners in de Stille Oceaan hebben regelmatig hun verlangen geuit naar zelfbeschikking en een collectieve oplossing in plaats van een geïndividualiseerde visumaanpak.

Kortom, de Nieuw-Zeelandse regering veranderde haar aanpak om zich aan te passen aan de wensen van de eilandstaten in de Stille Oceaan in plaats van aan de perceptie van buitenstaanders over wat het beste bij hen zou passen.

Zo, wat zijn de prioriteiten van de eilanden in de Stille Oceaan?

Ten eerste willen de eilandstaten in de Stille Oceaan een drastische vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Ze dringen er al lange tijd bij de internationale gemeenschap op aan om de gemiddelde temperatuur wereldwijd te beperken tot 1,5 graden Celsius.

Het was dankzij hun pleidooi, in samenwerking met andere kleine eilandstaten in ontwikkeling, dat de Overeenkomst van Parijs zelfs een ideaal streef-doel van 1,5 graad stelde - hoewel staten officieel streven naar 2 graden Celsius.

Meer recentelijk drong de premier van Fidji, Frank Bainimarama, er bij premier Scott Morrison op aan om Australië weg te leiden van fossiele brandstoffen. Bainimarama merkte op dat geen enkele industrie voorrang mag krijgen op het welzijn van de mensen in de Stille Oceaan en anderen die worden getroffen door klimaatverandering. Hij legde uit dat het levensonderhoud van de boeren in Fidji nu al wordt bedreigd door de gevolgen van de stijgende zeespiegel.

Ten tweede willen veel eilandbewoners in de Stille Oceaan in hun thuis blijven wonen. In 2008 kwamen leiders van eilanden in de Stille Oceaan bijeen om de Niue-verklaring over klimaatverandering te ondertekenen. De verklaring erkent het belang van het behoud van de samenleving en cultuur in de Stille Oceaan, evenals de wens van mensen om in hun eigen land te blijven wonen.

De verklaring moedigt de ondertekenaars ook aan om zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering. De leiders van de Stille

Oceaanlanden hebben hun ontwikkelingspartners en regionale agentschappen regelmatig opgeroepen om hulp te bieden voor aanpassingsmaatregelen in de Stille Oceaan en hebben ook aangedrongen op meer internationale financiering.

Ten derde zullen eilandbewoners in de Stille Oceaan, zelfs in het ergste geval, waarschijnlijk 'migratie met waardigheid' willen en niet gedwongen worden om als vluchteling te vluchten. Anote Tong, voormalig president van Kiribati, heeft regelmatig opgeroepen tot het openen van migratiepaden zodat mensen zelf kunnen kiezen wanneer ze verhuizen in plaats van als vluchteling te worden behandeld.

Dus wat moeten andere landen doen om de eilandstaten in de Stille Oceaan te steunen? Regeringen en individuen moeten hun eigen koolstofuitstoot drastisch verminderen.

Regeringen moeten ook hulp bieden aan landen die kwetsbaar zijn voor klimaatverandering en legale migratiemogelijkheden bieden aan eilandbewoners in de Stille Oceaan.

Nieuw-Zeeland zet een stap in de goede richting met zijn Zero Carbon Bill en een verhoging van de aanpassingssteun voor de Stille Oceaan, maar er is nog veel meer te doen, zowel daar als daarbuiten. We kunnen beginnen door goed te luisteren naar, en samen te werken met degenen die het meest direct worden getroffen door klimaatverandering.

[Nieuw-Zeeland: een wereldleider op het gebied van klimaat en verplaatsing? - Beleidsforum](#)